

Asia: VN/10783/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kriittisten raaka-aineiden hankkeiden yhteyspisteestä ja strategisten hankkeiden etusijasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Malmijalostus Oy kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Suomen Malmijalostus Oy on valtion erityistehtäväyhtiö, jonka perustehtävänä on maksimoida suomalaisten mineraalien arvo vastuullisesti. Huolehdimme valtion kaivosomistuksista ja kehitämme kotimaista akkuarvoketjua. Työmme kautta olemme osaltamme viemässä Eurooppaa kohti sähköistä liikkumista sekä kestävämpää tulevaisuutta. Suomen Malmijalostus Oy pitääkin hallituksen esitystä kriittisten raaka-aineiden hankkeiden yhteyspisteestä ja strategisten hankkeiden etusijasta erittäin tärkeänä.

Esityksessä todetaan, että strategiset hankkeet ovat kaivostoimintaa tai malminjatkojalostusta tai kriittisen materiaalin kierrätystä. Kaivostoiminnan todetaan esityksessä vaativan kaivoksen perustamiseen ja kaivostoiminnan harjoittamiseen tarvitaan kaivoslain (621/2011) mukaisen kaivosluvan. Kaivoksen rakentamiseen ja tuotannolliseen toimintaan on oltava lisäksi kaivoslain mukainen kaivosturvallisuuslupa. Kaivostoiminta edellyttää myös ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa, sekä usein myös vesilain (2011/587) mukaisen vesiluvan ja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005, jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki) mukaisen luvan. Kaivoshankkeilta, joista voi aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, edellytetään myös ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, ”YVA-laki”) mukaista ympäristövaikutusten arviointia. Hankkeissa on huomioitava myös luonnonsuojelulain (9/2023) sääntely ja ne voivat edellyttää luonnonsuojelulain mukaista poikkeusta.

Esityksessä ehdotetaan kuitenkin muutoksia vain ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa lakiin (898/2009) sekä YVA-lakiin. Näin ollen yhteyspisteviranomaisen rooli

tässä vaiheessa on muun kuin ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA) sekä ympäristö- ja vesilain mukaisen luvituksen osalta epäselvä. Hankkeen toteuttajan kannalta on toivottavaa, että yhteyspisteviranomainen osallistuu yhtäläisesti myös muiden muun muassa kaivostoiminnan vaatimien luvitusten koordinointiin. Hyöty hankkeen toteuttajalle on rajattu, mikäli yhteyspisteviranomainen toimii ainoastaan yllä mainitun luvituksen piirissä ennen kuin laki Lupa- ja valvontavirastosta tulee voimaan, olettaen, että se tulee voimaan tällä hetkellä esitetyn mukaisesti.

Esitykseen on myös otettu mukaan mahdollisuus määräaikojen pidentämiseen. Selkeyden ja ennakoitavuuden näkökulmasta olisi kuitenkin tarpeellista täsmentää määräaikojen pidentämiseen liittyviä edellytyksiä sekä seurauksia tilanteissa, jolloin määräaika ylittyy. Esityksessä viitataan asetuksen 11 artiklan kohtaan 4, jonka mukaan strategisen hankkeen luonteen, monimutkaisuuden, sijainnin tai koon niin edellyttäessä jäsenvaltiot voivat poikkeustapauksissa ennen niiden päättymistä ja tapauskohtaisesti pidentää määräaikoja.

Esityksessä oletetaan strategisten hankkeiden hakemuksia syntyvän vuonna 2025 vain joitakin kappaleita. Hankkeiden vähäinen lukumäärä huomioiden on yhteyspisteviranomaisen erittäin vaikea määritellä sellaisia poikkeusolosuhteita, joissa 11 artiklan kohdan 4 mukainen määräaikojen pidentäminen tulee kyseeseen. Määräaikojen pidentämistä ei tulisi sisällyttää esitykseen ilman, että pidentämiseen johtavat kriteerit hankkeen luonteeseen, monimutkaisuuteen, sijaintiin ja kokoon liittyen määritellään selkeästi. Selkeyttäminen myös lisäisi Suomen uskottavuutta investointinäkökulmasta, mikä palvelisi asetuksen taustalla olevia tavoitteita.

Suomen Malmijalostus Oy toteaa yllätodetun myötä, että ehdotetut muutokset ovat askel oikeaan suuntaan, mutta yhteyspisteviranomaisen roolin selkeyttäminen ja laajentaminen jo tässä vaiheessa myös muihin esimerkiksi kaivostoimintaan liittyviin lupaprosesseihin hyödyttäisi laajemmin erilaisia strategisia hankkeita. Lisäksi määräaikoja koskevaa pykälää olisi syytä selkeyttää lupaprosessien ennakoitavuuden mahdollistamiseksi. Tällä tavalla tehostettaisiin lupaprosesseja sekä edistettäisiin hankkeiden sujuvaa etenemistä kokonaisuudessaan.

Hietanen Matti
Suomen Malmijalostus Oy